

A *hát* diskurzusjelölő prozódiai sajátosságai a SZÖSZI két interjújában

Szabó Veronika (PTE) – Schirm Anita (SZTE) – Gocsál Ákos (PTE)

A magyar pragmatikai irodalomban a *hát* a leggyakrabban vizsgált diskurzusjelölő. Egyrészt azért kerülhetett a figyelem középpontjába, mert a spontán beszédben ez a leggyakrabban használt diskurzusjelölő, másrészt erősen multifunkcionális. Míg Kiefer (1988) és Németh T. (1998) a modalitás szempontjából négy markáns, addig Schirm (2011) nyelvhasználók vélekedése alapján tucatnyi funkciót nevez meg.

Előadásunkban azt vizsgáljuk, hogy a különböző funkciók elkülöníthetők-e prozódiai sajátosságaik alapján. Vizsgáljuk a *hát* hangsor hosszát, az azt megelőző és követő szünetek hosszát, valamint az intonációs kontúrt (a *hát* hangsorra jellemző dallamhangsúlyokat és dallammeneteket az F0 értékének változásai alapján: az F0 maximumát, a maximum és a minimum különbségét, valamint a változás időtartamát). Dér és Markó (2016) hasonló elemzéséhez képest korpuszunkat a Szögedi Szociolingvisztikai Interjú (SZÖSZI) interjúi alkotják. A 2010-es évek szegedi beszélőinek nyelvhasználatát dokumentáló digitális korpuszt az ELAN programmal jegyezték le (Molnár – Sinkovics 2015), ebből két – egy 164 és egy 189 percnyi – idős férfi beszélőkkel készült interjút választottunk, amelyeket a Praat programmal elemzünk.

Schirm (2016) előadásában megállapította, hogy a *hát* funkcionális spektruma a narratív szövegtípust képviselő interjúkban igen gazdag. Az általunk választott interjúkban az egyik adatközlő összesen 191-szer, a másik 203-szor használta ezt az elemet számos különböző funkcióban (például hezitáláskor, általános válaszelölő elemként, nyomatékosításra, konklúzió kifejezésére...stb.) A *hát* diskurzusjelölő előfordulásainak hangtani vizsgálata, a két beszélő nyelvhasználati stratégiáinak összehasonlítása, és az eredmények összevetése Dér és Markó (2016) BEA adatbázison végzett elemzésével választ adhat arra a kérdésre, hogy a különböző pragmatikai funkciók prozódiai sajátosságai mennyire különíthetők el egymástól, és hogyan befolyásolja ezt a beszélő egyedi nyelvhasználata.

Dér Csilla Ilona – Markó Alexandra 2016. A *hát* funkciói a prozódiai megvalósulás függvényében.

Elhangzott a *Beszédkutatás* konferencián. Budapest, 2016.10.17.

Kiefer Ferenc 1988. Modal particles as discourse markers in questions. *Acta Linguistica Hungarica* **38**:107–125.

Molnár Mária – Sinkovics Balázs 2015. Módszertani problémák és adatfeldolgozás a SZÖSZI-ben.

Elhangzott a VI. Dialektológiai Szimpozionon. Szombathely, 2015. 09.02.

Németh T. Enikő 1998. A *hát*, *így*, *tehát*, *mert* kötőszók pragmatikai funkciójának vizsgálata.

Magyar Nyelv **94**:324–331.

Schirm Anita 2011. A diskurzusjelölők funkciói: a *hát*, az *-e* és a *vajon* elemek története és jelenkori szinkrón státusa alapján. Szeged (PhD-értekezés)

Schirm Anita 2016. A diskurzusjelölők vizsgálata a SZÖSZI-ben. Elhangzott a 19. *Élőnyelvi Konferencián*. Marosvásárhely, 2016.09.08.